

Ole Magnussen (1795-1865)

Ole Magnussen var sønn av husmannsfolkene Marit Olsdatter, f. 1757 og Magnus Olsen, f. 1755 på Hovland i Saksumsdal. Det kan ikke ha vært noen selvfølge, men Ole må ha vært så heldig å få skolegang i tidlig alder. Da han senere slo seg opp som kjøpmann og tømmerhandler var det tydeligvis ikke mangel på hverken regne- eller skriveferdigheter. Barna lærte også å skrive og familien etterlot seg en mengde brev som kan fortelle om flere generasjoners innstilling og liv.

Ole bodde på Jonstuen da han i 1825 giftet seg med 24 år gamle Ingeborg Kristensdatter på Vedum. Hun kom fra husmannsplassen Vedumsmynen og brukte derfor selv etternavnet Myren. De neste 25 årene skulle bli svært hektiske for dem med 12 fødsler, kjøpmannsvirksomhet, tømmerhandel og gardkjøp. I rask rekkefølge fikk de barna 1. Mathias, f. 1826, 2. Kristian, f. 1828, 3. Anne Mathea, f. 1830, 4. Oline Johanne, f. 1831, 5. Hans, f. 1833, 6. Ole, f. 1835 (døde noen måneder gammel), 7. Syverine, f. 1837 (døde to år gammel), 8. Syverine, f. 1839, 9. Ole, f. 1842, 10. Tina Sophie, f. 1843, 11. Lisa, f. 1845 og 12. Simen Thorvald, f. 1847.

1. Mathias Magnussen (1826-1869)

Mathias giftet seg i 1855 med Kristine Bruget (1827-1918) fra Hersoug i Ringsaker. Ved vielsen hadde Mathias yrkestittelen urmaker. Av ukjente grunner tok han ikke over Østre Skjerven. Men han fikk i 1857 bruket Myrvold av faren. Mens de bodde der fikk Christine og Mathias barna Ida Marthine, f. 1856, Hans Olaf, f. 1858 og Caroline Johanna, f. 1860. Mathias kan ikke ha skjøttet sin økonomi vel idet han stadig måtte utstede pantobligasjoner på eiendommen. Det kom til slutt til tvangsauksjon, og Myrvold ble i 1864 solgt til Johannes Nilsen.

De flyttet til Kristiania og bosatte seg i Brogaten, hvor Mathias fortsatte innen samme fag. Livet i hovedstaden ble heller ikke lett for familien. I flere brev til moren Ingeborg fortalte Mathias, etter tunge religiøse betraktninger, om de sørgelige tilstandene i familien. Han ville emigrere til Amerika hvor mulighetene til å tjene penger skulle være bedre, men dette ble aldri aktuelt. Da han i juni 1867 sendte brev til moren var det klart at Mathias var alvorlig syk. Familien var da understøttet av fattigforstanderen, mens Christine forsøkte, så godt hun kunne, å tjene penger på å sy for andre. Mathias døde i 1869.

2. Kristian Magnussen (1828-1907)

Kristian Magnussen tok over Østre Skjerven etter faren i 1861. Forutsetningene for å klare seg på garden kan ikke ha vært gode. I årene som fulgte førte stadig pengemangel til hyppige fradelinger av eiendom. I løpet av hans tid som eier skulle det fra garden bli utskilt 10 parseller som ble til selvstendige bruk. De tilgjengelige oversiktene over ligningsmessig inntekt og formue bekrefter at økonomien var dårlig. Her kommer Kristian Magnussen vesentlig dårligere ut enn sine kolleger på nabogarden. Særlig stor er forskjellen til svogeren Petter på Vestre Skjerven.

Gardbrukeren på Østre Skjerven hadde allikevel tillit i bygda og satt en årrekke i Vardal formannskap for Venstre. Han var også valgt som en av kommunenes representanter til styret for Kauffeldske Stiftelse. Kristian beholdt Magnussen som etternavn mens sønnene foretrakk Skjerven. Han giftet seg med Sigrid Knutsdatter Haug, f. 1841, fra Etnedal. De fikk barna Ida, f. 1862, Carl Otto, f. 1864, Thora Susanna, f. 1870, Anna Julie, f. 1872, Selma, f. 1874, Hilda, f. 1877, Asta, f. 1880 og Arne Ingvald, f. 1882.

Det ble Arne Skjerven som skulle ta over garden. Dette gjorde han i 1900 sammen med Hans Stabo fra Østre Toten som var gift med Arnes søster Selma. Arne Skjerven etablerte seg som eiendomsspekulant og kjøpte opp en rekke gardsbruk i Vardal, Gudbrandsdalen og på Hedmarken. Kompanjongene Stabo og Skjerven solgte Østre Skjerven i 1907 til Karl Tollefsrud. Arne hadde giftet seg med Amalie Forseth, datter av Laurits Forseth på Amsrud i Søndre Land. Etter salg av farsgarden hadde de flyttet til bruket Sandaker under Østre Skjerven hvor de bodde i 1920. Etter Arnes spekulasjoner ble det Amalie som i 1921 kjøpte garden som de skulle slå seg til ro på, nemlig Island i Botne, Holmestrand. Det holdt bare til 1937 da Island ble solgt til Harald Peder Hanoa.

Datteren til Amalie og Arne, Anna Julie Skjerven kjøpte i 1911 tilbake Østre Skjerven og bodde der til hun døde ugift og barnløs i 1943. Garden ble da tatt over av Selma og Hans Stabo. Deres datter, Gunvor var gift med kjøpmannen Erling Kværndal på Dokka. Gunvor tok igjen Østre Skjerven på odel. I 1963 ble hovedbygningen, som Ole Magnussen hadde satt opp, totalskadet i brann.

3. Anne Mathea Magnussen (1830-1869)

Anne Mathea Magnussen giftet seg med Ole M. Kirkebø (1810-1894) som var gardbruker i Østre Gausdal. De fikk barna Lovise, f. 1852, Martian, f. 1853, Ida, f. 1857, Christian, f. 1860, Marta, f. 1862 og Sigvart, f. 1864. Det ble Martian som tok over garden. Sigvart, Ida og Christian emigrerte til USA.

4. Oline Johanne Magnussen (1831-1890)

Oline Johanne Magnussen giftet seg med Knud Nilsen Bøe (1825-1880). De ble foreldre til Ingeborg Mathilde som ble født i 1865 på Dynna i Gran. Knud var underoffiser. Ingeborg Mathilde giftet seg med Ole N. Løken fra Søndre Land som i 1888 kjøpte Hage i Vardal.

5. Hans Magnussen (1833-1880)

Det er uklart om Hans Magnussen flyttet med familien til Vardal i 1850, eller om han var utflyttet mens de bodde i Fåberg. Det tidligste livstegnet er et *brev som moren sendte Hans i 1852. Dette var et svar på hans brev og ble sendt fra Kristiania. Ingeborg var full av anger over sin opptreden ved avskjeden: «Jeg har ikke vært sådan mor som jeg skulle. Jeg har vært streng og heftig mot deg, og da du reiste hjemmefra, gneldret jeg sånn, men som den kjære sønn du er, håper jeg at du tilgir meg det alt»*. Hans kan ikke ha levd opp til morens forventninger, uansett hva disse kan ha vært. Han hadde da valgt sin egen veg, og det innebar å reise ut dyrke sine kreative sider.

Det som er kjent om livet til Hans Magnussen framkommer i brevene han sendte familien. Alle disse viser at han gjorde helt utradisjonelle valg for sitt liv. Han fikk utdannelse som fotograf, men når og hos hvem er ukjent. Det første bevarte brevet fra våren 1855 var skrevet i Kristiania og sendt til moren på Østre Skjerven. Det inneholdt 20 poser med forskjellige blomsterfrø som han anbefaler henne å så i hagen. Han hadde selv blitt valgt som direktør for en forening. Et brev fra høsten samme år inneholder et melankolsk dikt og et varsel om avskjed med sitt miljø i hovedstaden hvor han selv kanskje mente han ikke burde være: *«Jeg har til alle mine bekjente her i byen sagt at jeg aldri kommer tilbake. Årsaken er, at når jeg nå reiser, vil jeg skille meg fra dem. Jeg kommer vel snart til Vardal, og da kan jeg fortelle deg meget. Inntil da, lev vel»*.

På eventyr i utlandet

Broren Kristian mottok i mai 1864 brev fra Hans som da oppholdt seg i Gøteborg. Navnene Berg og Forsander ble oppgitt på en slik måte at de kan tolkes som arbeidsgivere. Ingen vet hvor han hadde tilbrakt de foregående ni år, men han kommenterte dette slik: *«Jeg har vært lenge borte nå, men ikke hadde det gjort noe godt om jeg hadde vært hjemme heller. Til slutt kommer det likeså lite an på hvilken flekk av jorden man har bebodd som hvor stor flekk, men har inntatt»*. Brevet er preget av religiøse anfektelser og anger over det livet som han tidligere hadde ført.

Til søsteren Lisa sendte han 15. april 1865 brev fra Aleksandria. Hans kunne fortelle at reisen hadde tatt 45 dager fra Gøteborg. Det må ha vært eventyrlyst som drev han til å reise til denne eksotiske byen i Egypt og drømmen til å leve av et arbeid som fotograf. Brevet beskriver reisen og byen detaljert og livaktig og var i sin tid vedlagt en rekke fotografier med oppgitte motiver, og han kommenterte: *«Du må ikke la noen fotograf få kopiere disse bilder, da de i sin tid vil komme i handelen, og det kunne bli krangel».*

Forbausende raskt etter forrige brev, kom et nytt 15. mai 1865 fra Jerusalem. Dette er spekket med religiøse betraktninger og begeistring over å komme til det hellige land: *«Jeg reiser nå snart tilbake til Aleksandria for det er lite arbeid her om sommeren. Jeg akter imidlertid å komme tilbake og innrede huset mitt her.*

.....

Jeg vet ikke om noe skjønnere reisemål enn som pilgrim å gjøre en valfart til Christi grav og krybben i Bethlehem». I Bethlehem hadde han innledet et kompaniskap og arbeidet under firmanavnet «Krappe & Magnuson», og han mente at de på den tiden var den eneste fotografvirksomheten i byen.

Brev av 11. mai 1867 viser at Hans Magnussen var tilbake i Gøteborg. Han mente at han skulle komme hjem denne sommeren, og at han skulle tilbake til Jerusalem til høsten. Den 24. juli 1867 var han på ny tilbake i Gøteborg etter en reise. Han lovet igjen å besøke moren. Dette løftet var fortsatt ikke innfridd, noe han beklaget i brevet som ble sendt til broren Kristian fra Gøteborg 12. september 1868. Han var opptatt med å markedsføre sine fotografier og hadde fått et uventet besøk: *«Dertil har jeg truffet uventede bekjente fra Syria, en baron Oustinoff fra St. Petersburg er kommet hit for siden å reise til Italia. Han var i Jaffa den sommeren jeg var der og hjalp meg meget i min sak mot tyrkerne som ville gjøre meg til Rajah. Nå vil han at jeg skal bli med til Italia, da jeg kan noe av dette språk, men jeg ville dog gjerne først se hjemmet, jeg mener da min mor og mine søsken».* Baron Plato Oustinoff var bestefar til den kjente engelske skuespilleren sir Peter Alexander Ustinov (1921-2004).

Kolonisering av Palestina

Hans var riktig skriveglad høsten 1868 og sendte moren brev 9. oktober. Religiøse grublerier dominerer brevet og avslører et profeti og hans største ønske: *«Det er nemlig mitt inderligste ønske å kunne hjelpe til i koloniseringen i Palestina, da det for det første er det fruktbarste land i verden, og dessuten har de største forgjettelser for den nærmeste fremtid, da alle europeiske land vil gå til grunne eller bli nedtrykket i den ytterste nød og elendighet, mens Jerusalem vil bli det eneste sikre tilfluktssted».*

Hans Magnussen hadde også uttrykt ønske om å kunne emigrere til USA. Et brev 6. juni 1871 fra søsteren Tina bekrefter at han reiste over. Han hadde imidlertid ikke intensjon om å bli der, men reiste som tolk for emigranter.

Dermed opphører tilgangen på brev som gir opplysninger om Hans Magnussens liv. Ifølge muntlige overleveringer skal han i 1880 ha lagt ut på en reise til Australia. Ingen har noen informasjon om hans skjebne etter dette. Det foreligger ingen indikasjon på at han noen gang besøkte sin mor etter den bitre avskjeden han som unggutt hadde med henne.

6. Ole Magnussen (1835-1835)

Vesle Ole døde som spedbarn.

7. Syverine Magnussen (1837-1839)

Syverine døde som to-åring.

8. Syverine Magnussen (1839-1888)

Syverine ble født i 1839 mens familien bodde på Vingnes. I tråd med tidens skikk fikk hun samme navn som søsteren som døde samme år. Hun vokste opp på Østre Skjerven og giftet seg i 1867 med Johannes Christophersen (1826-1916) fra husmannsbruket Haugom. Med de markerte standsforskjellene som rådde på bygda skulle en forbindelse mellom en husmannssønn og datter på en stor gard skulle være utelukket. Her var imidlertid forholdet at bestefar til Johannes, Christian f. 1762 var sønn på Vestre Skjerven. Da kunne nok et slikt ekteskap godkjennes. Johannes var kardemaker og de bosatte seg på Gjøvikengen, rett ved grensen til Gjøvik. Johannes fikk konstruert en maskin til å produsere karder. Han ble «oppdaget» av Hans Mustad som kjøpte maskinen og ansatte Johannes som nå kalte seg Haugom.

I 1888 hadde familien et katastrofalt år. I løpet av et halvår mistet Johannes kona og tre døtre. Olaffa Karine (11 år) døde 1. februar av lungebetennelse, Syverine døde 26. juni av kreft i magen, Ingeborg Therese (9 år) døde 4. juli av difteri og Anne Bendika (6 år) 18. juli også av difteri. Johannes hadde derfor igjen bare døtrene Lydia, f. 1873 og Laura, f. 1874. De tre flyttet til Mustads eiendom Heimdal i Briskebyen. I brev 3. august 1889 til Lisa fra søsteren Tina, som da bodde i Minneapolis, skriver hun: *«Ja, gud skje lov at vår livstrette søster har fått gå hjem til hvile. Jeg kunne nesten fristes til å misunne henne som så herlig har gått hen, og hvor gledelig at så mange av hennes små har fått den beste tur, og gått hjem med henne».*

9. Ole M. Onsum (1842-1913)

Ole Onsum var i 1865 forpakter på Nedre Onsum i Fåberg. Han var ugift og valgte å reise til USA i 1866. I brev 30. september 1866 til moren Ingeborg beskriver han en strabasjos overfart fra Kristiania til Quebec i Canada som tok 14 uker. Skipet brakte med seg 328 emigranter og en besetning på 16 mann. Ikke overraskende ble matrasjonene så snaue at de var nær ved å sulte. Fra Quebec reiset Ole til Chicago som skulle bli hans hjemby for resten av livet. Til å begynne med fikk han arbeid på et sagbruk. Ganske snart ble han penset inn på maleryrket som skulle hans beskjeftigelse for resten av arbeidslivet. I et senere brev til broren Thorvald fortalte Ole om arbeidsforholdene sammenlignet med de norske. Lønningene var betydelig høyere, kosten mye bedre og arbeidsfolks frihet var på et helt annet nivå enn i Norge: *«Kort sagt, om arbeidstreller fra Norge skulle komme hit, så kan storparten få styre seg selv. Kanskje kunne de da føle hva den norske undersått har måttet tåle».*

Ole skrev mange brev til familien i Norge. I flere av brevene som er bevart beklager han seg over at det bare er moren Ingeborg og søsteren Lisa som svarer. Ole giftet seg i Chicago med norske Christine Kristiansen. De fikk barna Selma Ingeborg, f. 1872, Marie, f. 1874, Peder f. 1875, Elizabeth, f. 1878 og Lovise, f.1879. Peder var født sterkt funksjonshemmet og døde 14 år gammel. Christine og Ole ble boende i Highwood i Chicago. Ole etablerte seg som malermester og ble lokalt en aktet person. Han var innehaver av et teglverk og valgt til borgermester i kommunen.

Ole holdt seg godt orientert om familien i Vardal og hadde særlig kontakt med søsteren Lisa. Hennes mann, Petter Skjerven på Vestre Skjerven, drev omfattende handelsvirksomhet ved siden av gardsdriften. Han reddet på denne måten økonomien, men det medførte at han i lange perioder var borte fra familien. Dette hadde Lisa tydeligvis beklaget seg over. I et brev i 1882, i en periode da Petters virksomhet var på sitt mest intense, skrev Ole følgende: *«Hils din kjære mann fra meg. Han driver jo fremdeles med sin handel selv om han har samlet noenlunde nok for levebrød, eller om det skulle mangle noe, så synes jeg det nå er tid for ham å slutte med handelen og bli hjemme med sin familie og sitt gårdsbruk for han begynner også å bli gammel. Det han vil tape på handelen vil han vinne på gårdsbruket og ganske kunne leve av det».*

Forholdet til broren Kristian på Østre Skjerven var dårlig. Ole beklaget seg over at Kristian aldri svarte på brev. Moren Ingeborg hadde føderåd, men Kristian klarte ikke å overholde sine forpliktelser. Økonomien på garden var konstant

dårlig, noe som også var kjent for Ole. Da boet etter Ingeborgs død i 1890 skulle gjøres opp, oppnevnte han svogeren Petter Skjerven som fullmektig for sin del av arven. Det framkom da at Kristian forsøkte å få de øvrige arvingene med på å la ham disponere arven som et lån. Dette ble det ikke noe av.

10. Tina Sophie Magnussen (1843-1930)

Tina vokste opp på Østre Skjerven. Hun er ikke å finne i folketellingene for 1865. I 1871 er hun registrert som emigrant og skrev fra Chicago brev til svogeren Johannes Haugom. Sammen med cirka 1000 medpassasjerer hadde hun reist med dampbåten SS Wyoming fra Liverpool til New York og brukt 15 dager på turen med ankomst 2. juli. I Liverpool hadde hun truffet broren Hans som reiste som tolk på en annen båt. Tina dro til Chicago og fikk der kontakt med broren Ole som var vel etablert som maler i forstaden Highwood. I brev 10. oktober 1871 til moren Ingeborg forteller Tina at hun allerede hadde hatt husposter hos tre familier. Hos denne tredje håpet hun å kunne bli over vinteren. Chicago ble i dagene 8. til 10. oktober dette året herjet av en brannkatastrofe som ødela store deler av byen og kostet hundrevis av menneskeliv. Uten å bli direkte rammet har Tina vært øyenvitne til denne dramatiske hendelsen, men Oles hus var visstnok i faresonen. For øvrig inneholder brevet informasjon om Tinas sykелighet, noe som skulle gå igjen som en føljetong i de fleste brev fra hennes hånd. Tross alle sine plager rakk hun å bli en gammel dame på 87 år.

Tilbake i Norge

Tina var tilbake i Norge i 1872 og bosatt i Drammen. Jens Marcus Ilstrup (1827-1924) var skomakermester i Drammen og en av samfunnets støtter i byen. Han var i 1866 en av stifterne i ærverdige Drammen Håndverks- og Industriforening og formann i flere år. Kona het Ingeborg, f. 1837 og kom fra Frogner i Lier. Ingeborg døde rett før jul i 1873, og skomakeren ble sittende igjen med fem barn med eldstemann på 12 år. Det er ikke kjent hvordan Tina kom inn i dette familiebildet, men det kan ha vært som barnepike eller husholderske. Det oppsto et forhold mellom Tina og Jens, og de ble viet i Vardal 21. juli 1875. Noen uker senere fødte Tina datteren Ida Octava mens hun bodde på Østre Skjerven. I mange av brevene som foreligger framgår det at Tina etter dette fikk et stempel på seg i familien. Hun hadde som ugift levd sammen med en mann og på den måten brakt skam over familien. Med de overveldende religiøse utgytelsene som familiebrevene renner over med, har vegen til fordømmelse vært kort. Det har bare vært moren Ingeborg og søsteren Lisa som har villet ha kontakt med Tina.

Tina gjorde hva hun kunne for å holde kontakt med familien i Vardal. I et brev i 1877 til moren forteller hun at har besørget forsendelse av en kasse med 600 sild

til familien. Hun instruerer henne om at fisken skal fordeles mellom henne, Kristian, Syverine på Gjøvik og Petter Skjerven. Hun forklarer også hvordan røyking og annen tilberedning skal foregå. Det er ikke sikkert at gjenytelsene fra familien på Skjerven er like rause, for hun etterlyser senere poteter som hun synes har blitt så dyre.

Et nytt liv i USA

Jens Ilstrup kom i et økonomisk uføre og ble slått konkurs sommeren 1879. Han tok med seg familien og flyttet til Kristiania. Verksted etablerte han i Toldbodgaten, mens familiens bosted var i Pilestredet. Sommeren 1881 overdro han virksomheten til sin medarbeider Jørgen Hansen med en plan om å utvandre til USA. Dette realiserte han i begynnelsen av juni samme år, og han tok med seg sine tre yngste barn. Med Tina hadde han på den tiden barna Ida Octava, f. 1875 og Manthor, f. 1878. Ingeborg Lovise ble født en måned etter at faren reiste.

Tina reiste selv til USA sommeren 1882 med sine tre barn. Med på reisen var også hennes 19 år gamle stedatter Mathilde. De ble gjenforent med Jens og hans døtre som var bosatt i Minneapolis. Her drev Jens en vinforretning mens Tina satset på spisegjester i et stort hus de leide. Det fornemme navnet de hadde satt på sitt etablissement var «Hotel du Nord» i 123 Cedar Avenue. Det siste brevet som har overlevd er skrevet i 1899. Gamle Ilstrup hadde da lagt ned sin vinhandel, mens Tina stadig holdt på med serveringsvirksomhet. Med glede forteller hun om barna som hun sire: «*De er nå snart gift og vel forsørget alle sammen*». Hun hadde hatt besøk av broren Ole, og hun referer hans misnøye med Jens Ilstrup for hans hensynsløshet overfor Tina.

10. Lisa Magnussen (1845-1924)

Lisa tilbrakte sine fem første leveår på Onsum i Fåberg. Hun skulle bli gift med Petter Skjerven som var 23 år eldre enn henne. Det har versert en historie i familien om at Petter skulle ha vært fadder for henne, og at han ved den anledning skulle ha uttalt at hun skulle bli hans kone. Petter var imidlertid ikke hennes fadder, og det de intet som tyder på at det var noe forbindelse mellom familiene på Onsum og Skjerven på det tidspunktet. Familien Magnussen flyttet til Vestre Skjerven i 1850 og ble dermed naboer med Petter og hans familie på Vestre Skjerven.

Ingeborg og Ole Magnussen var glødende tilhengere av Hans Nielsen Huges lære. Han formidlet et budskap til folk på bygdene om et inderlig kristent levesett kombinert med oppfordring til tro på egne evner til selvoppholdelse og næringsutvikling. Over alt hvor Hauge dro spirte det, så vel åndelig som

økonomisk. Ole Magnussens virke som kjøpmann, tømmerhandler og gardbruker faller rett inn i dette mønsteret. Dette, og den dype gudstroen, går fram av brevene som han sendte Ingeborg fra sine midlertidige oppholdssteder i handelssammenheng.

Ingeborg og Ole Magnussen fikk 11 barn. Ni av dem nådde voksen alder. Opplysninger om disse framgår av det store antallet brev som er bevart. Mange av Lisas søsken hadde den samme religiøse overbevisningen som foreldrene. Som nummer 10 av søsknene kan det hende at Lisa slapp noe av all denne tunge dogmatiske arven. Hennes brev til søsken og barn tyder på dette. Hun var imidlertid en skoleflink jente. Da hun i 1860 sto til konfirmasjon var hun plassert som nummer ni av 61 jenter med karakteren meget god i kristendomskunnskap og flid. Kanskje har hun nytt godt av den første skolen i kretsen som fra dette samme året holdt hus nettopp på Østre Skjerven. Even Pedersen Bysæter var den første læreren. Etter tre år kunne han flytte til ny skole på Grande som ligger i grensekrysset mellom gardene Mæhlum, By, Vestre og Østre Skjerven. Grunnen var utskilt fra Østre Skjerven. Kanskje navnet har sammenheng med at det var fire nabogarder som møttes der.

Ekteskap med naboen

Bryllupet mellom Lisa Magnussen og Petter Skjerven sto 8. november 1865 med brudens bror Christian Magnussen og kirkesanger Fredrik Pedersen på klokkegården som forlovere. Ole Magnussen ville kanskje etter tidens sedvane vært den naturlige som forlover, men Lisas far døde 13. april dette året. Søsknene Magnussen forlot garden ettersom de ble voksne. Bare Kristian ble igjen og tok over Østre Skjerven etter farens død. Ingeborg Magnussen satt i føderåd som forutsatte ytelser i form av naturalier fra garden. Barna som hadde flyttet ut gremmet seg over hvor dårlig den nye gardbrukeren oppfylte sine forpliktelser. Lisa på nabogarden kunne følge med på dette til enhver tid og må ha hatt enda større grunn til gremmelse. Denne belastningen hadde hun i 25 år til moren døde i 1890.

Lisa og Petter fikk barna Erik, f. 1868, Ole, f. 1870, Edvard Thorvald, f. 1872, Markus (1), f. 1875, Markus (2), f. 1876, Magnus, f. 1878 og Ludvig, f. 1884.

Petter Skjerven hadde, sammen med moren Marte, arbeidet hardt for å berge garden og familieøkonomien etter farens død i 1840. Handelsvirksomheten som bidro til dette fortsatte etter at han giftet seg med Lisa. Dette innebar at han i lange perioder var borte fra hjemmet slik at Lisa måtte ta denne belastningen også. De fikk sju sønner og ansvar og omsorg for disse falt selvfølgelig på moren. Men

ansvaret for det hele ble ikke mindre ved at ektemannen døde. Da Lisa, alt for snart, ifølge sønnene, etter Petters død i 1893 inngikk i et kjærlighetsforhold og ekteskap med den 15 år yngre Ole Rogne ble hun utsatt for sterk kritikk. Sønnene mente det var høyst upassende å gifte seg med en mann som var så mye yngre enn henne. Men det går an å ha forståelse for at Lisa søkte den støtten som Ole kunne gi henne og frihet fra byrdene på Skjerven.

Samlivet med Ole Rogne

Etter bryllupet flyttet Lisa og Ole til Rognstad i Brandbu som Ole hadde overtatt etter foreldrene. Lisas 10 år gamle sønn, Ludvig, flyttet med. De valgte i 1901 å flytte tilbake til Vardal. Ole Rogne begynte da som bestyrer for prost Blom i Prestegarden. Senere forpaktet han Hage sammen med Ludvig. Ole Rogne hadde økonomiske midler og kunne sammen med stesønnen kjøpe By. Skjøte på garden forelå i 1905, og i 1908 sørget Ole Rogne for at Ludvig Skjerven ble eneeier. Lisa og Ole ble boende på By hvor Lisa hadde føderåd. Lisas unge ektemann støttet lojalt opp om driften på garden og var en verdifull medhjelper for Ludvig.

Lisa Skjerven rakk også å engasjere seg i arbeid utenom garden og hjemmet. Da allmueskolen ble innført i 1889 fikk hver skole i bygda oppnevnt en tilsynsmynd med 3-4 medlemmer. I nemden for Grande ble Lisa innvalgt som en av de to kvinnene for skolene i Vardal. Hun engasjerte seg i Vardal Sygekasse som var et privat foretagende. Lisa var såkalt leder av Øverbygdens Kvinneforening som var en misjonsforening og var også aktiv i Vardal Avholdslag. Torgeir Lauvdal nevner henne også i Vardal Bygdebok som en person i bygda som har utmerket seg med å kunne fortelle om tidligere tider.

11. Simen Thorvald Magnussen (1847-1867)

De brukte bare fornavnet Thorvald om ham som døde 10. juli 1867, bare 20 år gammel. Han holdt seg hjemme på Skjerven, men var selvfølgelig ikke upåvirket av søsknene som hadde reist ut. Han drømte om å reise til USA slik Ole hadde gjort. Thorvald fikk et langt brev fra Ole som var skrevet i Freeport 9. juni 1867. Her redegjør Ole detaljert for muligheter og betingelser for arbeid. Dette framstilles svært positivt, men Ole peker også på negative sider: *«Hva feil angår her så kan det visst være mange, men av virkelig betydelige kjenner jeg ikke flere enn at her er mye sykdom, særlig i Chicago og de større byene. Jeg har også vært mye syk i vår. Først lå jeg 3 uker i nervefeber, siden 3 uker med gulsott, men nå, gud vær lovet, er jeg ganske rask igjen».*

Det er ikke kjent hva som tilstøtte ham. Da han døde 10. juli er det ikke en gang sikkert at han hadde rukket å motta brevet fra broren. Den eneste kommentaren

om dødsfallet som finnes i familiebrevene kom 8. oktober fra Ole i Chicago til moren Ingeborg: *«Jeg ser at bror Thorvald er gått bort, og det er nok en stor sorg for deg kjære mor, da han var eneste av barna du hadde igjen innenfor dørterskelen. Men kjære mor, gled deg over hans bortgang, da vi har grunn til å tro at han har tatt veien til vår kjære fader som er i himmelen, og dette er noe å glede seg over, kjære mor, i stedet for at han skulle levd og reist over hit, for Amerika er ikke noe paradys. Her er det vel lettere å finne et daglig utkomme, men motgangen finnes her likeså vel som hjemme».*

(Box 7. Barna til Ingeborg og Ole Magnussen)